

GİRİŞİMCİLİK MESLEĞİ VE TÜRKİYE'DEKİ İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTELERİ'NDE GİRİŞİMCİLİK EĞİTİMİ

Nazan YELKİKALAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Gülcan KANDEMİR

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Murat SEREZ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ABSTRACT

Entrepreneur and entrepreneurship terms have been used in business management literature for a long time though there is no consensus on the definitions of the concepts. In the most common expression, an entrepreneur is a creative, innovative, productive, unusual and risk taking individual. On the other hand, entrepreneurship, is the activity of establishing a business using those skills. Today entrepreneurship activity cannot be realized through old-fashioned traditional methods. In order to compete, an entrepreneur has to follow information and implement it into the business applications given the imperatives of the information society. Therefore, an entrepreneur should be trained. Training has turned entrepreneurship into a profession, which would in turn increase the need for business management schools in the society.

Keywords: *Entrepreneur, Entrepreneurship, Business Management Schools.*

GİRİŞ

Girişimcilik işletme literatüründe üzerinde en fazla araştırma yapılan konulardan birisi olmuştur. Ancak bu kadar incelenen bir konu olmasına rağmen, ne olduğu hususunda hem fikir olunamayan bir özelliğe de sahiptir. Yapılan her tanım girişimcinin ve girişimci kişilik özelliğinin farklı bir yönünü temel aldığından tanımlar arasında birliktelik sağlanamamıştır. Buna rağmen bütün tanımlar bir araya getirildiğinde geniş perspektifli bir girişimcilik profili ortaya konmaktadır. Girişimcilik konusunda bu kadar farklı tanımların olması, kültürel özelliklerle alakalı olmasına bağlanmaktadır. Ülkelerin genel kültürel özellikleri girişimcilik yapısını da belirlemektedir. Dolayısıyla

kültürden etkilenen girişimcilik faaliyeti ve girişimci kişiler negatif veya pozitif olarak değerlendirilmektedir.

Ülkemizde girişimcilik konusu bilimsel temeller üzerine kurulmadığı ve geleneksel değerlerle uygulamaya aktarıldığı için çok olumlu nitelendirilemeyecek görünüm arz etmektedir. Bu nedenle ülkemiz girişimci yapısını değiştirmek ve geliştirmek üzere üniversitelerin ilgili bölümlerine önemli görevler düşmektedir. Bilimsel bilgilerle donatılmış geleceğin girişimci adaylarını yetiştirmek bölümlerin öncelikli amaçları arasında olmalıdır.

1. Girişimci Kavramı

Girişimci kavramı ekonomik anlamda dünyada ilk kez Fransız Richard Cantillon tarafından 1730'lu yıllarda kullanılmış olmasına rağmen, günümüzde halen oldukça belirsiz bir kavramdır¹. Girişimci konusuna, literatürdeki kimi bilim adamları 'kişisel özellikler yaklaşımı'na göre, kimileri ise 'davranışsal özellikler yaklaşımı'ni dikkate alarak tanımlar getirmeye çalışmışlardır. Kişisel özellikleri dikkate alan çalışmalarda girişimci kişilik özellikleri olarak; başarıya ihtiyacı, self-iç kontrol, yenilik yapma, yaratıcılık, risk alma, yaş vb. unsurlar değerlemeye alınmıştır. Kişisel özellikler yaklaşımı 'girişimci kimdir' sorusuna yanıt aramaktadır. Bu yaklaşıma göre, girişimcilik kaybolmayan bir kişilik çeşididir. Girişimci her zaman girişimcidir. Davranışsal özellikler yaklaşımına göre ise 'girişimci kimdir' sorusunun yerine 'girişimci ne yapar' sorusuna odaklanmalıdır. Bu bakış açısı ile girişimciyi tanımlamaya çalışan bilim adamları 'bir organizasyon nasıl yaratılır' sorusuna yanıt aramışlardır. Buna göre girişimcilik, yeni organizasyonların yaratılmasıdır. Girişimci ise ekonomik iş yapan kimsedir. Girişimciler toplum içindeki çoğu insanın yapamadığı şeyleri başaran özel insanlardır ve birçok araştırmacı için özellikleri araştırılması gereken bireylerdir.²

Girişimci ve girişimcilik konusunda özellikle son zamanlarda yaygın olarak kullanılan diğer bir yaklaşım ise kültürel özellikleri dikkate alan 'kültürel yaklaşımdır'. Belirsizliklerle dolu bir çevrede karar verme, kararı uygulama ve doğacak sonuçlara katlanma girişimcinin temel özellikleridir. Risk üstlenme olarak da ifade edebileceğimiz bu özellikler

¹Dilek Çetindamar, *Türkiye'de Girişimcilik*, (TÜSİAD Yayını, Yayın No.TÜSİAD-T,2002, 12/340), s.33.

² William B. Gartner, 'Who is An Entrepreneur? Is The Wrong Question', *American Journal of Small Business*, Spring 1988, ss.11-28.

bütün girişimciler için ortak kabul edilmesine rağmen, çoğu zaman bir girişimciyi diğerlerinden ayıran önemli bir özellik şeklinde de görülmektedir. Yaklaşımı savunan çalışmalara göre risk üstlenme, sadece girişimci kişilik özelliği ile açıklanamaz. Kültürel yaklaşım girişimcinin her zaman için evrensel özelliklere sahip olamayacağını ve girişimci kişinin kültürünün de etkisinde kalabileceğini ifade etmektedir. Buna göre önemli bir girişimci özelliği olan risk üstlenme derecesinin ülkeden ülkeye hatta aynı ülke içinde bile değişim gösterebileceğini savunmaktadır.³

Girişimcilik Okulu ise, girişimci özelliklerini ekonomist Schumpeter'e dayandırmaktadır. Schumpeter girişimciliği vizyon ile bağdaştırmış ve ekonomik değişimi yaratan temel unsurun 'yenilik' olduğunu savunmuştur. Bu durumda girişimcilerde yenilik yapan, yenilikleri yaratan kimseler olarak tanımlanmış ve kabul edilmiştir⁴. Girişimcilik vizyonu, esasında sadece bireysel girişimcilik özelliğine değil, aynı zamanda mevcut bir işletmenin başarmayı hedeflediği şeylere de karşılık gelmektedir. Çevresel fırsatlar ve tehlikeler, işletmenin sahip olduğu zayıf ve güçlü yönler rakipleri ile arasındaki rekabet düzeyini ve stratejisini belirlemektedir. Vizyon oluşturmada temel görev üst yönetime düşmektedir. Üst yönetimin sahip olduğu etkin girişimcilik vizyonu sayesinde, organizasyon ve bireyler hedefe odaklanmayı destekler hale gelmektedir.⁵

Yukarıda ele alınan girişimciliğe temel yaklaşımlar dikkate alındığında, günümüzdeki girişimci özellikleri olarak şunları sıralamak mümkündür: Bir kimsenin girişimci olabilmesi için, risk alma ve sorumluluk üstlenebilme, dinamik bir kişilik yapısına sahip olma, yeniliklere açık olma ve yenilik yaratma yeteneği, gelişme ve ilerleme, büyüme arzusuna sahip olma, bağımsız olma isteğinin bulunması gerekir. Bu sıfatları taşımayan kimse, bir işletme kursa bile girişimci olamayacaktır. Girişimciler vizyon sahibi olan kimselerdir⁶. Tehlikeleri fırsata

³ Ferda Erdem, 'Girişimcilerde Risk Alma Eğilimi ve Belirsizliğe Tolerans İlişisine Kültürel Yaklaşım', *Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* (2) 2001, 43-61; s. 46-49.

⁴Fulya Sarvan ve diğerleri, 'On Stratejik Yönetim Okulu: Biçimleşme Okulunun Bütünleştirici Çerçevesi', *Akdeniz İ.İ.B.F.Dergisi* (6) 2003,73-122; ss. 82-86.

⁵ Donald F. Kuratko- R. Duane Ireland and Jeffrey S. Hornsby, 'Improving Firm Performance Through Entrepreneurial Actions: Acordia's Corporate Entrepreneurship Strategy', *The Academy of Management Executive*, Nov.2001, Vol.15, No.4, 60-71; s. 62.

⁶ Lütfühak Alpan, Halit keskin ve Cemal Zehir, 'Girişimcilik Hisleriyle Girişimcilik Potansiyeli Arasındaki İlişki:Gebze ve Civarındaki Girişimciler Üzerine Bir Saha Araştırması', *21. Yüzyılda KOBİ'ler Sempozyumu, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazimagosa, Kıbrıs 2002* , http://www.emu.edu.tr/smeconf/turkcepdf/bildir_23.pdf.

dönüştürürler ve daima farklılık arayışı içindedirler. Bu yönleriyle de diğer bütün insanlardan ayrılmaktadırlar.

Girişimciler, kendi işletmelerini kurma riskini üstlenen bireylerdir. Yapılan bir araştırmaya göre, risk üstlenen bu kişilerin başarılı olmasındaki temel etkenler altı başlık altında toplanmaktadır⁷:

- Yüksek başarı güdüsü
- Risk üstlenme alışkanlığı
- Amaca odaklanma
- Yaratıcı düşünceler
- Etkili iletişim yeteneği
- Teknik yetenek

Girişimcilik konusunda genel kabul gören bir tanıma göre girişimci kişi, belirli işletmecilik faaliyetlerini gerçekleştirmek üzere, sahip olduğu kaynakları riske eden ve kar amacı güden kimselerdir. Günümüzde en geniş bakış açısıyla girişimcilik şu şekilde tanımlanmıştır⁸: Bilgiyi temel almak suretiyle, genel geçerli olan eğilimlere ve aynı zamanda kendi bilgi, beceri, yeteneğine, ilgisine uygun bir alanı seçerek; başta finansal kaynakları olmak üzere, sahip olduğu diğer bütün üretim faktörlerini riske ederek, insanların ihtiyaçlarını karşılamak üzere, mal ve hizmet üretmek amacıyla işletme kurup bağımsızlığını kazanmayı, ekonomik gücünü yükseltmeyi, prestijini arttırmayı, yaratıcı düşüncelerini özgürce hayata geçirmeyi hedefleyen herkes girişimcidir.

Öncelikle bilgiyi dikkate alan bu tanım, girişimcilik konusundaki önemli bir eksikliği, yanlışı da gidermektedir. Rekabetin bu kadar yoğunlaştığı, müşterinin bu kadar önemli ve işletme faaliyetlerini belirleyici konuma geldiği günümüzde, girişimcilik artık meslektir. Bunun anlamı, babadan kalma yöntemlerin artık geçerli ve yeterli olmadığıdır. Girişimci olmak isteyen bireyler eğitim almak durumundadır. Nasıl ki, eğitim almayan bir bireyin avukat, doktor, mühendis vb. meslekleri icra etmesi mümkün değilse, hukuki yaptırımları sözkonusu ise, artık sadece finansal gücü olan bireylerinde eğitim almaksızın girişimci olmalarının önüne geçilmesi gereklidir. Bunun iki amacı bulunmaktadır; birincisi bir ülkenin ekonomisi işletmeleriyle vücut bulur. İşletmeler ülke

⁷ Samuel C. Certo, Stewart T. Husted and Max E. Douglas, *Business*, Third Edition, (Allyn and Bacon Inc., Massachusetts, 1990), s. 134.

⁸ Ali Akdemir, *İşletmeciliğin Temel Bilgileri*, (Biga, 2004), s. 259.

ekonomisinin görünen yüzüdür. Ekonominin bozulması en büyük işletmeden bireye kadar toplumdaki herkesi etkiliyorsa, girişimcinin eğitim alması şarttır. İkincisi ve bize göre daha önemlisi İ.İ.B.F.'lerde okuyan, bu işin eğitimini alan öğrencilerin istihdamını gözetmektir. İfade edildiği gibi, eğitim almaksızın hiç kimse doktor, avukat vb. olamıyorsa girişimcide olamamalıdır. Şu nokta gözden uzak tutulmamak kaydı ile, amacımız mümkün olan en fazla sayıda girişimciye sahip olmaktır. Ancak bunun yolu eğitim almış bireylerdir.

2. Girişimcilik Mesleği

Girişimcilik, günümüzün en geçerli mesleğidir. Finansal gücün ötesinde ve yöneticilikten farklı bir kavramdır, bireylere eğitim yoluyla kazandırılmaktadır. Girişimcilik eğitiminden amaç, bireylerde gizli kalmış özelliklerin açığa çıkmasına yardımcı olmak ve kişinin bu yeteneklerini fark etmesini sağlamaktır. Böylece girişimci niteliklere sahip kişilerin yanlış mesleklerle uğraşmalarının önüne geçmek, bir anlamda genel sermayenin boşa harcanmasını önleyerek, toplumsal kaynakların daha verimli kullanılmasını sağlamaktır⁹.

Meslek kelimesi Türk Dil Kurumu Sözlüğü'nde, "bir kimsenin geçimini sağlamak için yaptığı sürekli iş; çığır, okul, ekol; bir fikir çevresinde toplanmış çeşitli bilgiler, dizge, sistem" olarak tanımlanmaktadır¹⁰.

Tanımda yer alan okul ve bir fikre ait bir araya getirilmiş çeşitli bilgiler ifadesi, bu çalışmanın konusunu destekler niteliktedir. Girişimcilik mesleği, uğraşısı da tıpkı diğer meslek dallarında olduğu gibi bilgi odaklı olmak zorundadır. Bunun için başta ABD olmak üzere, dünyanın birçok ülkesindeki işletmecilik okullarında girişimcilik, ders programlarında yaygın olarak yer almaya başlamıştır.

Girişimcilik, bir ülke için ekonomik ve sosyal gelişmenin katalizörü olarak görülmektedir. Girişimcilik yoluyla yeni kaynaklar yaratma, istihdama katkı sağlama, üretimde artış meydana getirme, refah ve zenginlik elde edilmesi mümkün olmaktadır. Ayrıca, toplumda değişimci, yenilikçi bir profil de doğmaktadır. Girişimcilik özellikle gelişmekte olan ülkeler açısından hayati öneme sahip bir konudur. Bu sayede ekonomiler canlanmakta ve ülkenin modernleşmesi, çağın gerektirdiği rekabet koşullarına ayak uydurması mümkün olmaktadır.

⁹Atilla Filiz, *Çalışma Hayatında Değişim ve Girişimcilik*,

http://www.bilgiyonetimi.org/cm/pages/mkl_gos.php?nt=521.

¹⁰<http://www.tdk.gov.tr/tdksozluk/sozbul.ASP?kelime=Meslek>

Tüm bu nedenlerle ülkeler, her geçen gün girişimci sayısını arttırmaya çalışmaktadır¹¹.

Ülkemizde de gelecek on yıl içerisinde geçmiş dönemlere nazaran daha fazla sayıda insanın işgücü piyasasına gireceği tahmin edilmektedir. Özellikle kadın işgücü ve tarım sektörünü terk eden kişilerin işgücü piyasasını zorlayacağı tahmin edilmektedir. Yanı sıra kamunun ekonomiden önemli oranda çekilebileceği varsayımını da göz önünde bulundurursak, işgücüne alternatif alanların yaratılması gereği ortaya çıkmaktadır. Bu durumda doğabilecek işsizlik oranının alt seviyelere çekilebilmesi için, özel sektör tarafından yılda ortalama 700.000'in üzerinde net istihdam sağlanması gerekmektedir. İstihdamı yaratanlar ise girişimcilerdir. Dolayısıyla ülkemizde gittikçe daha fazla sayıda girişimciye ihtiyaç duyulmaktadır. Girişimciler ülke ekonomisine olumlu katkılar sağlamanın yanı sıra, rekabet baskısı yaratarak diğer işletmeleri de yenilikçiliğe ve yaratıcı olmaya zorlamaktadırlar¹².

Bunun için ülkemizde özellikle gençler arasında girişimciliğin özendirilmesinin üzerinde durulmaktadır. Ancak araştırmalar, gençlerin bu konuda yetenekleri ve ilgileri olsa da bunu ortaya çıkarmak konusunda özgüvene sahip olmadıklarını ortaya koymaktadır. Bu bakımdan verilecek girişimcilik eğitimi ile genç yeteneklerde girişimcilik bilincinin aşılanacağına, becerilerinin geliştirileceğine dikkat çekilmektedir.

Bu çerçevede, ülkemizde üniversitelerde girişimcilik eğitiminin verilmesi, ders programlarında girişimciliğe yer verilmesi, çeşitli alanlardan girişimcilerin sınıflara davet edilerek tecrübelerinden faydalanılması, tecrübeli girişimcilerin yanında çıraklık vb. gibi staj olanaklarının sağlanması gerekmektedir. Bunun için üniversitelerde kamu araştırma programlarıyla bütünleşmiş idari bilimler vb. programlara artan sayıda ihtiyaç bulunmaktadır¹³.

3. Türkiye'de İİBF'lerde Girişimcilik Eğitimi

¹¹Ömer Aytaç, İktisadi ve Sosyal Gelişme Açısından Girişimcilik <http://www.academical.org/dergi/26saviozetleri.htm#İktisadiveSosyal>.

¹² TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Tuncay Özilhan'ın Türkiye'de Girişimcilik Raporu Tanıtım Toplantısı Konuşması, 27 Şubat Beylikdüzü Fuar ve Kongre Merkezi, <http://www.tusiad.org/haberler/konusma/duyuruno283.pdf>, s.1-5.

¹³ TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Sabancı'nın Girişimcilik Kongresi Açılış Konuşması, 20 Nisan 2004, Boğaziçi Üniversitesi, <http://www.tusiad.org/haberler/konusma/duyuruno470.pdf>.

Dünya'da 1950'li yıllarda ortaya çıkan işletme disiplini, son yirmi yıllık süreç içerisinde girişimciyi ve girişimciliği ciddi olarak incelemeye başlamıştır. ABD'de girişimcilik konusu, 1980'lerden başlayarak derslere yoğun bir şekilde dahil edilmiştir. 1990'lı yıllardan itibaren ise dünyanın birçok ülkesinde işletmecilik okullarında girişimcilik dersleri verilmeye başlanmıştır. İlerleyen zaman içerisinde girişimcilik sadece lisans programlarında değil, yüksek lisans ve hatta doktora programlarında bile yer almaya başlamıştır. Blaug'ın 1986'da ifade ettiği gibi "ekonomi öğrencilerine girişimcilik öğretilmemesi bir skandaldır". Bu nedenle başta Amerika olmak üzere dünyanın her tarafındaki okullarda girişimcilik eğitimi, ders müfredatlarının vazgeçilmezleri arasında yer almaya başlamıştır¹⁴.

Girişimciliğin günümüzde bu kadar önemsenmesinin başlıca nedenleri arasında, aşağıdaki gelişme alanlarını saymak mümkündür¹⁵:

a- İstihdam sorunu

b- Değişen ekonomik yapılar

c- Ekonomi ve işletme alanlarındaki teorik gelişmeler ve girişimciliğin kabulü

Sözkonusu gelişme alanlarından özellikle sonuncusu çalışmamız açısından önemli olduğu için, kısaca üzerinde durmak gerekecektir.

İşletme okullarında girişimcilik konusunda verilen dersler ve yapılan uygulamalı çalışmalar, girişimcilik konusunun daha iyi anlaşılmasına, bu konudaki önyargıların ortadan kaldırılmasına ve insanların girişimcilik konusunda daha fazla bilinçlenmelerine yardımcı olmuştur. Girişimcilerin kim olduğu, neler yaptıkları, ekonomiye katkılarının neler olduğu vb. gibi konularda yapılan çalışmalar, elde edilen bilgiler ve bulgular çeşitli kitap, dergi vb. bilimsel yayınlar vasıtasıyla insanlara iletilmiştir. Böylece kimi zaman çeşitli gerekçelerle reddedilen para kazanma vb. hırslar, arzular bu sayede açıklığa kavuşturularak, girişimciliğin toplum nezdinde genel kabul görmesi sağlanmıştır. Girişimciliğin daha iyi anlaşılması, eğitim yoluyla bireylere aktarılması sayesinde kurulacak işletmelerin de daha başarılı yönetilmesi mümkün olacaktır¹⁶.

Girişimcilik kavramının günümüzde kazandığı popülaritesine rağmen, bu konuda verilen eğitim ne yazık ki aynı öneme henüz sahip olamamıştır.

¹⁴ Dilek Çetindamar, *Türkiye'de Girişimcilik*, (TÜSİAD Yayını, Yayın No.TÜSİAD-T/2002-12/340), s.34.

¹⁵ Çetindamar, *Türkiye'de*, s. 40.

¹⁶ Çetindamar, *Türkiye'de*, ss. 45-46.

Girişimcilik eğitiminde A.B.D. dünyadaki en büyük oranı teşkil etmektedir. 1993 yılında ABD'deki 400'den daha fazla üniversitede lisans veya yüksek lisans düzeyinde girişimlik dersleri verilmektedir¹⁷. Ülkemizdeki devlet ve vakıf üniversitelerindeki girişimcilik dersleriyle ilgili veriler ise aşağıdaki tablolarda sunulmuştur. Tabloların oluşturulmasında girişimciliknetwork.gen.tr¹⁸ sayfasındaki verilerden ve üniversitelerin ulaşabildiğimiz internet sayfalarının taranması sonucu elde ettiğimiz bilgilerle oluşturulmuştur.

Tablo 1:
Devlet niversiteleri

ÜNİVERSİTE ADI	LİSANS	Y. LİSANS
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik (S)	-
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ	İş Geliştirme ve Girişimcilik (Z)	-
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik Stratejileri (Z)	Girişimcilik (Z)
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik (Z)	Girişimcilik (Z)
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik ve Kk İşletmeler (S)	-
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ	-	Girişimcilik (S)
MERSİN ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik (S)	-
OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik ve Yatırım Projeleri Analizi (S)	-
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik (S)	-
ZONGULDAK KARAEMLAS ÜNİVERSİTESİ	-	Girişimcilik Yönetimi (S)
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik (S)	-
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ	Rekabetçi Piyasalar ve Girişimcilik (S)	-
GALATASARAY ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik ve Yönetim (S)	-
GEBZE ÜNİVERSİTESİ	-	Girişimcilik (S)
KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Yatırım Projelerinin Değerlendirilmesi (S)	Girişimcilik Finansmanı (S)

¹⁷Yonca Gürol ve Nuray Atsan, 'niversite rencilerinin zellikler Kuramı Çerçevesinde Girişimcilik zelliklerinin Değerlendirilmesi', *1. Aile İşletmeleri Kongresi*, (İstanbul Kültür Üniversitesi Yayın No:40, 2004,İstanbul),s. 398.

¹⁸ <http://www.girisimciliknetwork.gen.tr>.

O.D.T.Ü.	Girişimciliğin Esasları (S)	Girişimciliğin Esasları (S)
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ	Küçük İşletmelerin Yönetimi(S)	Organizasyonel Girişimcilik (Z)
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik (S)	KOBİ'lerin Yönetimi (S)
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik ve Küçük İşletmeler (S)	Stratejik Girişimcilik (Z) Örgüt İçi Girişimcilik (Şirket Girişimciliği) (Z)
EGE ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik ve KOBİ'lerin Yönetimi (S)	-
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ	-	Girişimcilik (Z)

Tablo2:**Vakıf Üniversiteleri**

ATILIM ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik Projesi (S)	-
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik ve KOBİ'ler (Z)	-
BİLKENT ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik Yönetimi (S)	-
HALİÇ ÜNİVERSİTESİ	-	Girişimcilik (S)
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ	Innovation Management and Entrepreneurship Culture (S)	-
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik Becerileri (Z)	Yaratıcılık ve Tasarım Yönetimi (S)
SABANCI ÜNİVERSİTESİ	Girişimcilik (S)	Girişimcilik ve İş Planı (S)

Tabloları incelediğimizde ülkemizde, 15 devlet üniversitesinin lisans programında girişimcilik derslerinin seçimlik olarak verildiği, sadece 3 devlet üniversitesinde zorunlu olarak lisans ders programlarında girişimciliğe yer verildiği görülmektedir.Devlet üniversitelerindeki yüksek lisans programlarında (MBA) ise girişimcilikle ilgili derslerin sadece 5 üniversitede zorunlu olarak yer aldığı buna rağmen 6 devlet üniversitesinin yüksek lisans ders programında girişimcilik derslerine seçimlik olarak yer verildiği dikkat çekmektedir. 7 devlet üniversitesinde ise hem lisans hem de yüksek lisans programlarında girişimcilik dersi yer almaktadır.

Vakıf üniversitelerinde ise, lisans düzeyinde 4 üniversitede seçimlik olarak girişimcilik dersleri verilmektedir. Lisans düzeyinde 2 üniversitede zorunlu girişimcilik dersleri yer almıştır. MBA programlarında ise seçimlik olarak 3 üniversitede girişimcilik derslerini

görmek mümkündür. Buna rağmen 2 niversitemizde hem lisans hem de yüksek lisans programlarında girişimcilige yer verilmiştir.

Ülkemizde 53 devlet niversitesi ve 24 vakıf niversitesi bulunmaktadır. Devlet niversiteleri içinde sadece 3 niversitede İİBF bulunmamaktadır. Vakıf niversitelerinin tamamında İİBF veya İşletme Fakültesi bulunmaktadır. Dolayısıyla ortaya çıkan tabloda fakültelerin ders programlarında yer alan girişimcilikle ilgili ders sayıları bakımından oldukça yetersiz oldukları görülmektedir. Özellikle ekonomik yapının kalkınması, işsizliğin azaltılması, refah düzeyinin arttırılması bakımından değerlendirildiğinde ülkemizde girişimcilik eğitimine daha fazla önem verilmesi gerekmektedir.

Çalışmada bir devlet niversitesi olan Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi işletme bölümü aşağıda daha ayrıntılı olarak incelenmektedir. Fakülte'de girişimcilikle ilgili dersler hem lisans hem de yüksek lisans programlarında zorunlu olarak geçmiş yıllardan beri okutulmaktadır. Ayrıca derslere yöredeki ve Türkiye'nin çeşitli yerlerindeki girişimcilerin davet edilerek tecrübe ve bilgilerinden faydalanılıyor olması da bu çalışmayı yapmaya sevk etmiştir.

4. rnek Olay Analizi: Biga İİBF İşletme Bölümü

Mayıs 2005'te Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. İşletme Bölümü'nde bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma İ.İ.B.F.'nin girişimci yetiştirmedeki önemleri ve rollerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. İşletme bölümünde kayıtlı olan 324 öğrenciden 254 öğrenciye ulaşılmıştır. 26 adeti iptal edilen anket formlarından 228 anakütle ile aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır. Değerlendirmeler, alınan yanıtların yüzdeleri temel alınarak yapılmıştır. Bulgular, yanıtların frekanslarını ve yüzdelerini içeren tablolar yardımı ile sunulmuştur.

Amaç:

Bu araştırma ile Biga İ.İ.B.F. İşletme Bölümü'nde Girişimcilik dersi almış olan öğrencilerin yaş, cinsiyet gibi bilgilerinden başlayarak, iş kurma ve işte başarılı olmayı etkileyen faktörler, fizibilite raporu hazırlamaktaki temel amaçlar, iş planı, girişimcinin taşıması gereken özellikler, girişimcilik için kilit beceriler, yapılacak işten vazgeçmeye sebep olacak unsurlar, gelecek on yıl için hedefler, farklı görevler içinden yapılacak ilk seçim ve üretilecek bir ürünle ilgili aşama sıralanışı gibi çeşitli konulardaki düşüncelerinin saptanması amaçlanmıştır.

Örneklem:

Araştırmanın hedef kitlesini Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İ.İ.B.F. İşletme Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı Mayıs 2005'te Fakülte'de kayıtlı 324 İşletme Bölümü öğrencisi bulunmaktadır. Anket uygulaması 254 (%78,39) kişi ile yapılmıştır. 26 adeti iptal edilen anket formlarından 228 adeti (%70,37) değerlendirme kapsamına alınmıştır.

Veri Toplama Süreci:

Veri toplamak için anket yöntemine başvurulmuştur. Öncelikle öğrencilerin yaş ve cinsiyet bilgilerini kapsayan sorularla işe başlanmış ve www.girişimcilik.network.gen.tr'den alınan girişimcilik testi soruları 5'li Likert ölçeğine göre yeniden düzenlenerek öğrencilere uygulanmıştır.

5. Analiz ve Bulgular**Cinsiyet**

Araştırmaya katılan öğrencilerin %50'sinin bayan olduğu anlaşılmıştır.

	N	Mean	Std. Deviation
Cinsiyet	228	1,5000	,50110
	228		

Araştırmaya katılan öğrencilerin %50'sinin bayan olması, Türkiye'de gelecekte üzerinde daha fazla durulması gereken bir konunun 'kadın girişimcilik' olduğu hakkında bize ipucu vermektedir. Girişimcilik konusunda verilecek iyi bir eğitimle, ülkemizde son dönemlerde gittikçe artan oranda çeşitli sivil toplum kuruluşları aracılığıyla kadınlara sağlanan destekler birlikte düşünüldüğünde kadın girişimciliğin yaygınlaşmaya başlayacağını söylemek mümkündür.

1- İş Kurmak ve Bu İşte Başarılı Olmak İçin En Önemli Unsur

Ankete katılan öğrenciler bir iş kurma ve bu işte başarılı olmanın en önemli unsuru olarak %26 ile sermayeyi, %25 ile müşteri/pazar ve motivasyon-sıkı çalışmayı, %24 ile de iş fikri ve ürünü görmektedirler.

	N	Mean	%
Sermaye	228	1,7588	26
Müşteri/pazar	228	1,7544	25
İşfikri/Ürün	228	1,6623	24
Motivasyon ve sıkı çalışma	228	1,7544	25

2-Yapılabilirlik Raporu Hazırlamadaki Temel amaç

Ankete katılan öğrencilerin %26'sı fizibilite etüdünde temel amaç olarak iş fikrinin gerçekçi öngörülere dayanıp dayanmadığını test etmek, %25'i gerekli araştırmaları yaparak alternatif senaryo hazırlamak, %24' sistemli çalışmayı sağlamak ve %25'i de yukarıdaki seçeneklerin hepsine katılmaktadırlar.

	N	Mean	%
Sistemli çalışmayı sağlamak	228	1,8246	24
Gerekli çalışmalarla alternatif senaryo hazırlamak	228	1,8553	25
İş fikrinin gerçekçi öngörülere dayanıp dayanmadığını test etmek	228	1,9342	26
<i>Yukarıdakilerin hepsi</i>	228	1,8684	25

3-Kurulacak İşi En Fazla Etkileyebilecek Konular

Ankete katılan öğrenciler, %28 ile ilgili pazar bilgisi ve üretilen ürünle yada hizmetle ilgili bilginin, %22 ile genel muhasebe ve enflasyon muhasebesi ile müzakere teknikleri konularında bilgi sahibi olmanın kurulacak işi en fazla etkileyeceği hususuna katılmaktadırlar.

	N	Mean	%
<i>İlgili Pazara dair bilgi</i>	228	3,4211	28
Genel muhasebe ve enflasyon muhasebesi	228	2,5965	22
Üretilen ürünle veya hizmetle ilgili bilgi	228	3,3026	28
Müzakere teknikleri	228	2,5965	22

4-İş Planının En Önemli Bölümü

Ankete katılan öğrencilerin %20'si iş planının en önemli bölümü olarak pazar araştırmasına, %25'i üretim planının hazırlanmasına, %31'i finansal tabloların hazırlanmasına, %24' ise organizasyonel yapının hazırlanmasına katılmaktadır.

	N	Mean	%
Pazar araştırması	228	1,5833	20
Finansal tablo hazırlanması	228	2,4737	31
Üretim planı hazırlanması	228	1,9693	25

Organizasyonel yapının hazırlanması	228	1,8772	24
-------------------------------------	-----	--------	----

5- Girişimci İçin En Önemli Özellikler

Ankete katılan öğrencilerin %30'u bir girişimcide bulunması gereken en önemli özellik olarak rekabetçiliğe, %24'ü liderliğe, %23'ü ise yenilikçilik ve cesarete katılmaktadırlar.

	N	Mean	%
Cesaret	228	1,5570	23
Liderlik	228	1,6053	24
Yenilikçilik	228	1,5570	23
Rekabetçilik	228	1,9737	30

6- Girişimci İçin Kilit Beceri Sayılacak Olan

Ankete katılan öğrencilerin %22'si işleri tek başına yürütme konusuna, %25'i pazarlama ve satışa, %26'sı yönetime ve %27'si de iletişim konusuna katılmaktadır.

	N	Mean	%
Pazarlama ve satış	228	2,9868	25
Yönetim	228	3,2193	26
Tek başına işletmenin işlerini yürütme	228	2,6404	22
İletişim	228	3,2281	27

7-İşten Vazgeçmeye Sebep Olacak Güçte Olan

Ankete katılan öğrenciler yapmak istedikleri bir işten vazgeçmelerine sebep olacak güçteki unsur olarak %28 ile plan ve program yapmak için uzun hazırlıkların olmasına, %26'sı başarısız olma riskine, %23'nün uzun ve yoğun çalışma saatlerine ve hiçbirisi seçeneğinin onların işten vazgeçmelerine bir sebep olamayacağına katılmaktadırlar.

	N	Mean	%
Çok uzun ve yoğun çalışma saatleri	228	2,9342	23
Başarısız olma riski	228	3,2763	26
Plan program yapmak için uzun hazırlıklar yapmak	228	3,4737	28
Hiçbirisi	228	2,9123	23

8-Bundan On Yıl Sonrası İçin Hedefleriniz

Ankete katılan öğrencilerin %31'inin hayatlarını günlük planladıkları, %17'sinin ise hedeflerinin belli ancak yeni alternatiflere kapılarının açık olduğu, %28'nin kısa vadeli hedeflerinin belli, %24'ünün ise uzun dönemde belirlediklere hedeflere ulaşmak için rehber ihtiyacı duydukları konularında görüş bildirmişlerdir.

	N	Mean	%
Uzun dönem için hedeflerim var ama nasıl ulaşacağımı bilmiyorum	228	2,9430	24
Sadece kısa dönem için hedef belirledim, on yıl sonrasına fikrim yok	228	3,3553	28
Hedeflerim belirli ancak yeni seçeneklere kapım açık	228	2,1228	17
Hayatımı günlük programlarım	228	3,7719	31

9-Yapılacak İşlerin (Görevlerin) Sıralanışı

Ankete katılan öğrencilerin %25'inin bir iş kurduğunda işleri koşturmak yerine görevleri havale edip koordinasyonu sağlayacağı, %29'u gözüne en kolay görünenden başlayacağı, %25'inin kısa zamanda bitecek işle uğraşacağı, %21'inin ise gözünü en çok korkutan işten başlayacağı konusuna katılmaktadır.

	N	Mean	%
Gözümü en çok korkutandan başlarım	228	2,3289	21
En kolay görünenden başlarım	228	3,0921	29
Görevleri havale eder, koordinasyon sağlarım	228	2,7412	25
En kısa zamanda bitecek olandan başlarım	228	2,7719	25

10-Üretilecek Bir Ürünle İlgili Aşama Sıralanışı

Ankete katılan öğrencilerin %68'i bir iş kurmak söz konusu olduğunda 3 numara ile verilen C seçeneğini belirtmişlerdir.

1. Üretim kapasitesini belirlemek
2. İş fikrini belirlemek
3. Pazar araştırması yapmak
4. Üretime başlamak
5. Gerekli sermayeyi belirleyip, temin etmek

- (1) A. 5,2,4,1,3 (2) B. 2,5,1,4,3 (3) C. 2,3,1,5,4 (4)
D. 2,1,5,3,4
(5) E. 1,2,3,4,5

	N	Mean	Std. Deviation
retilecek rn ile ilgili aşamalar	228	2,8904	,680947

6. Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Bir iş kurmak ve başarılı olmak için n Őart müşteri ve pazara sahip olmaktır. Müşteri ve ürünü sunabilecek bir pazar olmadığı sürece, sermaye boşa harcanmış olacaktır. İş fikri ve ürünün pazarda bir alıcıya ihtiyaı vardır. Sıkı çalışmak ve motivasyonun yüksek olması girişimci için önemli bir özelliktir. Ancak tek başına sıkı çalışmanın kara dönüşmediği müddetçe önemi azdır. Öğrencilerin bu soruya %26 gibi en yüksek oranda sermaye yanıtı vermiş olması, toplumda yaygın olan 'girişimcilik parası olanların yaptđı iştir' yargısını doğrular niteliktedir.

Bir yapılabilirlik raporu hazırlamaktaki temel amaç tek bir unsurdan oluşmaz. Yapılabilirlik (fizibilite) raporu, girişimci için rehber niteliğindedir. Öncelikle sistemli çalışmayı sağlayarak emek, zaman vb gibi faktörleri verimli kullanmaya yardımcı olmaktadır. Alternatif senaryolar üreterek en doğru kararın verilmesini sağlamaktadır. Tüm bunların yanısıra yapılabilirlik raporu, girişimciliği gerçekçi verilerle hayata geçirmeyi olanaklı kılmaktadır. Öğrencilerin %25 gibi bir oranla 'yukarıdakilerin hepsi' seçeneğini işaretlemiş olmaları, fizibilite raporunu hazırlamaktaki amacın doğru anlařıldđını göstermektedir.

Hakkında bilgi sahibi olunduğunda kurulacak işi en fazla etkileyebilecek olan, ilgili pazarı tanımak ve bu pazara uygun ürün-hizmeti sunmaktır. Yukarıda da ifade edildiği gibi pazarı olmayan bir girişimcilik uzun süreli değildir ve anlamsızdır. Öncelikle pazar yapısı ve müşteri hakkında bilgi sahibi olmak ve ihtiyaa göre (hatta ihtiyaç yaratarak) rn sunmak girişimciliğin temelidir. Muhasebe konusunda ise girişimcinin genel bilgiye sahip olması yeterlidir. Çünkü bir muhasebe elemanı zaten istihdam edilecektir. Girişimci ve yöneticiler her işi bilmek ve kendisi yapmak zorunda değildir. Böyle bir Şey etkin de değildir. Müzakere yani iletişim bilgisi girişimci için önemli bir özelliktir. Öğrencilerin %28 ile en yüksek oranda pazar bilgisi ve ürünle ilgili bilgi sahibi olmayı tercih etmiş olmaları önemli ve doğru bir yaklaşımdır.

İş planının en önemli bölümü pazar araştırmasıdır. Böylece retim planının, finansal tabloların ve organizasyonel yapının hazırlanması da pazar araştırmasına göre yapılabilir. Öğrenciler %31 ile en yüksek oranı finansal tabloların hazırlanması seçeneğine vermişlerdir. Ancak

birinci soruda verilen sermaye yanıtı ile birlikte değerlendirildiğinde kendi içinde tutarlılık göstermektedir.

Bir girişimci için en önemli özellik esasında seçeneklerin hepsine dağıtılmıştır. Ancak girişimci başkalarının göremediğini gören ve başarandır, farklılık yaratabilen kişidir. Dolayısıyla yukarıda verilen teorik bilgilerimizle değerlendirildiğinde yenilikçilik, girişimcinin en önemli özelliği olmaktadır. Rekabet sürekli yenilikle mümkündür. Öğrencilerin %30 gibi bir oranda rekabetçilik yanıtını vermiş olmaları doğru ancak eksik bir bakış açısını ifade etmektedir.

Girişimci için kilit beceri sayılamayacak seçenek, tek başına işletmenin işlerini yürütmeye çalışmasıdır. İşi en iyi yapan bilir, felsefesi ile iyi bir yönetici ve girişimci yetki devrini gerçekleştirerek empowerment (personeli güçlendirme) politikasını uygulamalıdır. Girişimci işlerin gidişatını takip etmeli, yalnızca kendi payına düşeni yerine getirmekle yükümlü olmalıdır. Öğrencilerin %22 gibi en düşük oranı ilgili seçeneğe vermiş olmaları bu açıdan önemlidir.

Girişimci olmak isteyen bir kimsenin bu isteğinden vazgeemesine hiçbir seçenek neden olacak gte değildir. Zira çok çalışmak, uzun süreli hatta bir ömür boyu çalışmak ve risk girişimciliğin en önemli özellikleridir. Girişimcilikte başarı kadar başarısız olma riski de vardır. Dolayısıyla 'hiçbirisi' seçeneği, bu soru için verilebilecek en iyi yanıt olmalıdır. Öğrenciler %28 ile yapılacak plan ve programların uzun olmasını girişimci olmaktan vazgeçmeye neden olabilecek gte görmüşlerdi.

"Bize plan değil, pilav gerekli" diyen bir planlama düşüncesi geçmişine sahip olduğumuz hatırlanırsa, bu konuda biraz daha fazla çaba sarf etmemiz gerektiği açıktır. Negatif girişimcilik, "kısa yoldan köşe dönme" mantığı ne yazık ki yeni kuşakta da devam etmektedir. Çok çalışmak konusunda sıkıntılarımız bulunmaktadır. Çalışmadan kazanmak fikri hala geçerliliğini sürdürmektedir.

'On yıl sonrası için hedefleriniz nelerdir' sorusuna %31 gibi çok yüksek bir oranda 'hayatımı günlük programlarım' yanıtı verilmiştir. % 17 oranında ise 'hedeflerim var ancak yeni seçeneklere de aığım' ifadesi işaretlenmiştir. Bu soruya verilen yanıt ise gelişmekte olan ülke insanların geleceğe dair bir profilini sunmaktadır. Belirsiz gelecek bireylerin uzun vadeli planlar yapmalarını engellemektedir. Bu durum elbetteki girişimciliğe başlamak isteyenlerin düşüncesini de etkileyecektir. Oysaki gelişmiş ülkelerde yaşayan insanların hedefleri

belirlidir ve değişime de daha fazla açıktır. Zira değişmeyen tek şey değişimin kendisidir.

Girişimci olduğunda birey doğal olarak birden fazla sorumluluk üstlenecektir. Bu durumda yapılabilecek en sağlıklı şey, görevleri ilgili kişiye, uzmanına devretmek ve koordinasyonu sağlamaktır. Koordinatör yönetici, koç, lider, mentor, rehber gibi kavramların bu kadar yaygınlaşmasının gerekçesinin altında yatan nedenler bunlardır. Öğrenciler yukarıdaki sorulara verdikleri yanıtlarla tutarlılık gösterecek biçimde, %29 en yüksek oranla 'en kolay görünenden başlarım' ifadesini işaretlemişlerdir.

Son soru doğru bir girişimcilik sürecini tanımlamaktadır. Bir girişimde bulunmak istendiğinde ilk adım iş fikrini oluşturmaktır. Daha sonra buna ilişkin pazar araştırmasının yapılması ve elde edilen bilgiye göre üretim kapasitesinin belirlenmesi gerekmektedir. İhtiyacı duyulan sermaye temin edildikten sonra üretime geçilmektedir. Öğrencilerin neredeyse tamamı ilgili seçeneği işaretlemişlerdir.

7. Sonuç

İlk kez 1730'lu yıllarda kullanılmasına rağmen, bugün bile girişimci ve girişimcilik kavramları yeterince anlaşılammıştır. Ancak önemleri her geçen gün artmaktadır. Globalleşme, bilgi toplumu, değişim, rekabet, yenilikçilik ve müşterinin artan önemi işletmeleri acil önlemler almaya zorlamıştır. Günümüzde rekabet ulusal boyutlardan çıkarak, uluslararası hatta global ve rekabetüstü bir durum kazanmıştır. İşletmelerin hayatını sürdürmesi ancak bu yoğun değişime en hızlı şekilde yanıt verebilmesi ile mümkündür. Bunun için işletmelerin sürekli olarak müşteriye izlemesi ve yenilik üreterek farklılaşması gerekmektedir. Bu durum ise vizyon sahibi girişimci ve yöneticilerle mümkündür. Bilgiye önem veren, değişime açık, katılımcı, üretken, eleştiren, sorgulayan, fırsatçı, yenilikçi girişimciler işletmesini başarıyla uzun yıllara taşıyacaktır. Bunun için girişimcilerin modası geçmiş işletmecilik uygulamalarını terk ederek, günün gelişme ve değişmelerine uygun yöntemleri işletmelerine yerleştirmeleri gerekmektedir. Ancak bu girişimcinin tek başına yapabileceği bir faaliyet değildir. Girişimci başta kendisi olmak üzere, bu konularda yetişmiş insan kaynakları istihdam ederek başarıya ulaşabilir. Dolayısıyla başarılı girişimcilik eylemlerinin arkasında eğitilmiş, yetişmiş, işin uzmanı bireyler olduğu unutulmamalıdır. Girişimcilik bir meslektir artık, hobi değildir. Emekli olan insanların ya da sadece parası olan ama fikri olmayan, bilgisi olmayan insanların yapabileceği iş değildir.

Girişimcilik özellikle bizim gibi ekonomik yönden çok gcl olmayan toplumların kurtarıcısı durumundadır. Bunun için girişimcilik eğitimi veren faktelere ülkemizde daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Doğru işin doğru yapılması eğitimle, bilgiyle olmaktadır. İş fikrinin oluşturulmasından başlayarak, işletmenin kuruluş yerinin belirlenmesine dek onlarca adımın daha başlangıçta yerine getirilmesi gereklidir. İşletmemizi kurduktan sonra ise tutunmaya çalışmak ve bunu bir ömür boyu başarıyla sürdürebilmek tesadüflerle mümkün değildir.